

In memoriam Joop Andriese (1926-2013)

Ruud Vlek

110 vogels, dat is 32% van het totale aantal in de jaren 2010-2012. Dit correspondeert met een groot aantal vondsten van gewonde of verzwakte vogels in die maand (42); dit is 15% van het totale aantal in de periode 2010-2012. Met name in de eerste twee weken van februari 2012 was sprake van strenge vorst waardoor Houtsnippen op ongebruikelijke plaatsen op zoek gingen naar voedsel en daardoor beter zichtbaar waren en, mogelijk door verzwakking, meer dan gebruikelijk in de opvang terecht kwamen.

Maanden waarin meer dan driemaal zoveel Houtsnippen werden gevonden dan waargenomen zijn oktober en november 2011 en 2012, en januari 2012. Deze laatste maand ging het echter maar om een handvol waarnemingen. Met name november 2012 springt eruit, met ruim viereenhalf keer meer gevonden Houtsnippen dan waargenomen in die maand. In oktober en november, de doortrekperiode, wordt veel gevlogen (deels 's nachts) in een voor Houtsnippen (nog) onbekend gebied, waardoor de kans op een onvrijwillige botsing met ramen relatief groot is. Van extreme koude en sneeuw is in deze periode nog geen sprake. De goed gecamoufleerde vogels worden dan maar weinig waargenomen.

In alle andere maanden werden maximaal 1,37 keer (januari 2010) zoveel Houtsnippen gevonden dan waargenomen. Behalve met het relatief grote percentage gevonden vogels springt januari 2010 er ook uit met relatief veel vondsten en waarnemingen. Deze maand verliep koud met op veel plaatsen sneeuwbedekking hetgeen het relatief grote aantal waarnemingen van Houtsnippen verklaart.

Het enige geldige territorium van Houtsnip in een groot aantal BMP-plots in de regio Amsterdam betreft een geval uit Botshol in 2010 (Van Groen, 2011). Dat de Houtsnip geen regelmatige broedvogel is onze regio wordt mooi geïllustreerd door het feit dat in de maanden april t/m september 2012 geen enkele Houtsnip werd doorgegeven aan waarneming.nl. In de jaren daarvoor ging het steeds om slechts enkele exemplaren in deze periode. Ook wordt in deze periode slechts incidenteel een dood of gewond exemplaar opgeraapt.

Conclusies In oktober en november, de doortrekperiode van Houtsnip, worden relatief veel gewonde Houtsnippen gevonden. Het aantal gewond gevonden Houtsnippen kan in die tijd wel een factor drie tot vierenhalf hoger liggen dan het aantal waargenomen vitale vogels. De 's nachts trekkende vogels lopen met name in die periode het risico op een onvrijwillige botsing met een raam. In de winter leveren strenge vorst, in combinatie met sneeuwval, veel waarnemingen en vondsten van dode of verzwakte Houtsnippen op. De vogels worden onder deze omstandigheden uit hun schuilplaatsen verdreven waardoor ze beter zichtbaar zijn en relatief vaak verzwakt of dood gevonden worden.

Literatuur Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Van Groen, F.M. 2011. Broedvogelinventarisaties in 2010. De Gierzwaluw jg. 49 (1): 12-23.

Website KNMI: www.knmi.nl

Op vrijdag 24 mei jl. overleed Joop Andriese. Hij was vanaf het begin lid van de KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam, en mogelijk al van de voorganger daarvan, de Vogelstudiegroep Amsterdamse Bos (1959-1962).

FOTO: FAMILIEARCHIEF

FOTO: ARCHIEF BERT JAN BOL

Joop Andriese samen met Bert Jan Bol op de ladder

Joseph Johannes Marinus Andriese werd geboren op 22 december 1926 in Amsterdam. Hij behoort aldus tot de generatie van illustere Amsterdamse vogelaars, geboren in de tweede helft van de jaren twintig, als Jacob Walters (1926) en Johan Frieswijk (1929). Dat is de generatie die groot gebracht werd met de methode van kwantitatieve gebiedsinventarisatie, gepropageerd door Luuk Tinbergen (Vogels in hun domein, 1e druk 1941).

De vogelstudiegroep Amsterdamse Bos en de KNNV VWGA legden zich in de eerste twintig jaar van hun bestaan sterk toe op gebiedsinventarisatie van natuurgebieden in en om Amsterdam. In het Mededelingenblad van de KNNV VWGA werden de resultaten daarvan gepubliceerd in reeksen inventarisatieverslagen. Feitelijk was dit een voortzetting van de

FOTO: ELLEN DE BRUIJN, 22-07-2007

Joop Andriese met een zojuist geringde Kerkuil

traditie van verschillende NJN-afdelingen van het Amsterdamse NJN-District IV, die daarmee al eind jaren veertig begonnen waren (Diemerzeedijk, Botshol).

Joop was een van de redacteurs van het Mededelingenblad KNNV VWGA in de jaren 1963-1968. Hij inventariseerde bijna 25 jaar lang het Golfterrein Duivendrecht (1959-1978, 1982 en 1984) en rapporteerde daar jaarlijks over in het Mededelingenblad. Dit prachtige en vogelrijke golfterrein is in de jaren negentig sterk verkleind door de aanleg van de metro, Station Duivendrecht en de Arena. Aanvankelijk betrof het een kwalitatieve inventarisatie van het voorkomen van vogelsoorten op dit terrein gedurende het hele jaar, later werd het meer een kwantitatieve inventarisatie van aantallen broedvogels. In 1968 was er een kleine kolonie van 15 paar sterns op sportvelden in aanleg, volgens het inventarisatieverslag "in hoofdzaak noordse sterns" (MB KNNV VWGA 6 nr. 3-4 p. 40). Jaarlijks broedden er Boomvalken, en vermoedelijk ook een paartje Patrijzen.

Vanaf 1974 participeerde Joop in nestkastonderzoek van roofvogels en uilen, begonnen door Joop B. Buker en later voortgezet door Ad Hartog en Bert Jan Bol. Joop had niet minder dan zeven paar Torenvalken in nestkasten op en rond het Golfterrein Duivendrecht; nu onwaarschijnlijke aantallen. Ook werkte hij mee aan de Avifauna van Amstelland, samengesteld door Martin van den Berg (1977), tegenwoordig hoogleraar toxicologie aan de Universiteit Utrecht, met wie hij in 1970 een inventarisatie van Amstelrust en het Amstelpark begon. Langs de Amstel kwamen toen nog op enkele buitenplaatsen Kleine Bonte Spechten voor (1971, 1975). Naast nestkasten van Torenvalken ging Joop ook nestkastcontroles van andere soorten doen. Zo controleerde hij vanaf medio jaren zeventig zo'n 80 nestkasten in het Amstelpark.

Na zijn jarenlange inventarisaties richtte hij zich in de tweede helft van de jaren tachtig op een project om schaarse uilensoorten als Steenuil en Kerkuil bij Amsterdam terug te krijgen. Samen met zijn vrouw Gerda en geholpen door Frans van Zutphen, Johan Frieswijk en Bert Jan Bol plaatste deze 'kerkuilwerkgroep' aan de zuidrand van Amsterdam nestkasten voor deze sterk in aantal teruggelopen uilensoorten. Daarbij kwam Joop eens ongelukkig ten val van een trap, waar hij lang van moest herstellen. Mede dankzij Joop Andriese is er geleidelijk weer een kleine populatie van Kerk- en Steenuil teruggekeerd rond Ouderkerk aan de Amstel, Abcoude en het Gein.

Veel van Joop's bijzondere waarnemingen uit een halve eeuw vogelen in en om Amsterdam zijn terug te vinden in de vogelwaarnemingenrubriek in het Mededelingenblad en in De Gierzwaluw. Zo zag hij begin februari 2004 vijf Lepelaars pal over zijn huis in Buitenveldert terugkeren uit Afrika, tot dan de één na vroegste waarneming voor Amsterdam (inmiddels zijn er enkele vroegere januarigevalen).

In 1998 werd bij de viering van het 40-jarig jubileum van de VWGA, gerekend vanaf de oprichting van de Vogelstudiegroep Amsterdamse Bos, Joop benoemd tot erelid van de Vogel-

werkgroep Amsterdam. Zijn verdiensten als gebiedsinventariseerder, nestkastcontroleur, vogelbeschermer, redacteur en auteur van 29 publicaties in het orgaan van de vogelwerkgroep rechtvaardigen dat erelidmaatschap ten volle.

Met Joop Andriese verliezen we een belangrijke Amsterdamse vogelwaarnemer uit de oude garde van de KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam.

Wij zijn hem veel dank verschuldigd.

Publicaties van Joop Andriese

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht okt. t/m dec. 1962. MB 1: 1, 1963.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht okt.1962 t/m sep.1963. MB 1: 4, 1963.

Andriese J.J.M. Vogels van en rondom de Slotterplas 1962-1963. MB 1: 4, 1963.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht okt.1963 t/m sep.1964. MB 2: 4, 1964.

Andriese J.J.M. Goede broedresultaten Torenvalken. [Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1965] MB 3: 4, 1965.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1966. MB 4: 4, 1966.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1967. MB 5: 3-4, 1967.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1968. MB 6: 3-4, 1968.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1969. MB 7: 3, 1969.

Andriese J.J.M. & M.v.d.Berg. Inventarisatie Amstelrust en 'Floriade 1972' in 1970. MB 8: 3, 1970.

Andriese J.J.M. & M.v.d.Berg. Inventarisatie Amstelrust en 'Floriade 1972' in 1970. MB 8: 3, 1970.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1970. MB 8: 3, 1970.

Andriese J.J.M. & J.W.v.Waveren Hogervorst. Concentratie broedgevallen Torenvalk in nestkasten MB 9: 3, 1971.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1971. MB 9: 3, 1971.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1972. MB 10: 3, 1972.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1973. MB 11: 3, 1973.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1974. MB 12: 4, 1974.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1975. MB 13: 3, 1975.

Andriese J.J.M. Verslag Amstelpark 1975. (nestkastonderzoek en interessante waarnemingen) MB 13: 4, 1975.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1976. MB 14: 3, 1976.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1977. MB 15: 3, 1977.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1978. MB 16: 4, 1978.

Andriese J.J.M., E.Smallegange & B.H.Rypkema. Inventarisatie begraafplaats Buitenveldert 1980. GZ 19: 1, 1981.

Andriese J.J.M. VWG-jubileumexcursie Asd.Bos (19-5-1984). GZ 22: 3, 1984.

Andriese J.J.M. Excursieverslag Zuidpier IJmuiden (1-12-1984). GZ 22: 4, 1984.

Andriese J.J.M. Inventarisatie Golfterrein Duivendrecht 1982 & 1984. GZ 23: 2, 1985.

Andriese J.J.M. Een vroege Boerenzwaluw. GZ 25: 2, 1987.

Andriese J.J.M. Scholekster broedt op plat dak. GZ 25: 3, 1987.

Andriese J.J.M. Kerkuilkasten. GZ 26: 4, 1988.

*MB=Mededelingenblad KNNV VWGA
GZ=De Gierzwaluw*